

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน เป็นงานสำคัญยิ่ง เพราะงานวิชาการจะช่วยพัฒนาสติปัญญา ความนึกคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีคุณค่าในสังคม ซึ่งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และรวมถึงการอบรมศีลธรรม จรรยา เพื่อให้ นักเรียนเป็น คนดี เก่ง และมีความสุข เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษาจนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่แสดงถึงความสำเร็จของการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน เป็นสิ่งหนึ่งชี้ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งนอกจากจะเป็นเรื่อง การพิจารณาความรู้ ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนแล้ว ยังแสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้บริหารอีกด้วย สรวายุทธ์ เศรษฐขจร (2539, บทคัดย่อ)

ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงต้องมุ่งเน้นที่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2536, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการยังเป็นการ ดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการกิจกรรมต่างๆ เพื่อ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นำไปสู่การยอมรับ ในด้านคุณภาพขององค์กรมาตรฐาน หรือคุณภาพการศึกษามักจะได้รับการ พิจารณาผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญ ด้านงานวิชาการเป็นพิเศษ โดยวางแผนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจน ติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

จากผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O- NET) ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นปีที่ 3) ของนักเรียนทุก คน ในปีการศึกษา 2549 ถึง 2550 พบว่าโดยส่วนใหญ่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (ภาคผนวก ข) และ เมื่อพิจารณาจัด อันดับคะแนนเฉลี่ยรวม 2 ปีคือ ปี 2549 ถึง ปี 2550 ปรากฏว่า โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด

3 อันดับแรกได้แก่ โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัยพิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม ตามลำดับ

สรายุทธ์ เศรษฐขจร (2539,บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis) ตามวิธีของกลาส ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของท่านอื่นได้แก่

ทิวาพร กาญจนะ (2548,บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในอำเภอร่อนพิบูลย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในอำเภอร่อนพิบูลย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในอำเภอร่อนพิบูลย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก และจากการพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากซึ่งเรียงลำดับได้ดังนี้ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้งานวัดผลและประเมินผล งานประชุมอบรมทางวิชาการ งานการเรียนการสอน งานห้องสมุด งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และงานนิเทศภายใน

ชนิษฐา อำนัภมณี (2547,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียน จำนวน 118 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบเติมข้อความ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 13.60 การบริหารงานวิชาการด้านที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้คือ งานด้านการเรียนการสอน งานห้องสมุด และงานนิเทศภายใน ได้สมการ

พยากรณ์ดังนี้ 3.1 สมการในรูปคะแนนดิบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน = $42.703 + 7.966$ (งานด้านการเรียนการสอน) - 8.021 (งานห้องสมุด) + 6.062 (งานนิเทศภายใน) 3.2 สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน = 0.350 (งานด้านการเรียนการสอน) - 0.376 (งานห้องสมุด) + 0.300 (งานนิเทศภายใน)

เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางการนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2550 ไปใช้สู่การพัฒนาโรงเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัย/องค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์แต่ละสาระการเรียนรู้ของเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

องค์ประกอบด้านครู ได้แก่ ประสบการณ์ในการสอน เจตคติต่อนักเรียน การใช้เวลาของครู เทคนิคการสอน/คุณภาพการสอน มีภาระงานอื่น นอกเหนือจากงานสอน สอนไม่ตรงกับสาขาที่เรียน บุคลิกภาพ / สุขภาพ ขวัญกำลังใจในการทำงาน ภาวะผู้นำทางวิชาการ

องค์ประกอบด้านผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการ ผู้บริหารไม่มีนิเทศภายในโรงเรียน ขาดการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบด้านสภาพของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียน จำนวนนักเรียนต่อครู จำนวนครูต่อห้องเรียน ขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย อุปกรณ์ ห้องพิเศษ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ระยะจากบ้านถึงโรงเรียน

จากปัญหาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลกเขต 1 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังกล่าวนี้นำให้คณะผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงทั้ง 3 โรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกเขต 1 ที่มีคะแนน การทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีการศึกษา(O-Net) 2549 - 2550 อยู่ในเกณฑ์ต่ำสามารถปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามความคิดเห็นของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง นักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นทำให้โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกเขต 1 ที่ได้ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีการศึกษา 2549 และ ปีการศึกษา 2550 ต่ำ มีแนวทางในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดี ยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอน นักเรียน และ ผู้ปกครองนักเรียน
2. ตัวแปรที่ศึกษา
2.1 สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนรู้ 4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา , 2545, หน้า13)

2.2 สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามความคิดเห็นของนักเรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และ 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา , 2545, หน้า13)

2.3 สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 4) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา,2545, หน้า13)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู นักเรียนและผู้ปกครองของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ซึ่งได้แก่ โรงเรียน จุฬารัตนราชวิทยาลัย พิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และ โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม ตามลำดับ โดยมีครูจำนวน 407 คน นักเรียนจำนวน 7770 คน และผู้ปกครองจำนวน 7770 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็น ครู นักเรียนและผู้ปกครองของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ซึ่งได้แก่ โรงเรียน จุฬารัตนราชวิทยาลัย พิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม ตามลำดับ โดยเทียบขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วย

1. ครูจำนวน 203 คน
2. นักเรียนจำนวน 367 คน
3. ผู้ปกครองจำนวน 367 คน

นียมศัพท์เฉพาะ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32-38) ซึ่งมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการดังนี้

1. **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้นจะต้องประกอบไปด้วย การศึกษา วิเคราะห์เอกสาร หลักสูตร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน รวมไปถึงการนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรและการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร

2. **การพัฒนากระบวนการเรียนรู้** หมายถึง การส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้การอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการสอนตามความเหมาะสม และต้อง จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน แก่ครูผู้สอนในกลุ่มสาระต่างๆโดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลปมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆตามความเหมาะสมตลอดจน ส่งเสริม พัฒนาครูผู้สอน เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

3. **การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนรู้** หมายถึง กระบวนการที่ใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อวัดความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่างๆ หรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งมีแนวทางในการวัดผล ได้แก่ การกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล การส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผล การ

ส่งเสริมให้ครูผู้สอนดำเนินการวัดผล และประเมินผล การเรียนการสอน การจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ และการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล

4. การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึงกระบวนการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยแนวทางการพัฒนา ประกอบไปด้วย การจัดระบบโครงสร้างองค์กร การกำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาการดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นในการปรับปรุง และพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา

5. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ความคิดใหม่ การปฏิบัติใหม่ ทั้งที่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้และไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งที่เป็นแบบแผนพฤติกรรม ความประพฤติของสังคม ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ วิทยาการใหม่ และด้านที่ไม่เป็นวัตถุได้แก่ ความเชื่อ ความนึกคิด ความศรัทธาซึ่งเป็นเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล โดยนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาผสมผสานกลมกลืนกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่จะนำมาใช้จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีความหลากหลาย เน้นสื่อเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ การศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็น ในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน และบริหารงานวิชาการ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดหาสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานด้านวิชาการ การประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนและการพัฒนางานวิชาการ การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การปรับปรุง ซ่อมแซมแต่งเติม หรือพัฒนา สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยมีแนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ คือ การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ การจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้แหล่งการเรียนรู้

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการค้นหาความรู้และแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลการค้นพบมาแก้ไขการเรียนรู้หรือตัดสินใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการเชิงระบบ ที่ใช้การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งโดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิด ออกแบบวางแผน และสร้างเครื่องมือวิจัย รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จนถึงขั้นการสรุปและรายงานผล โดยมีแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และการเผยแพร่ผลงานการวิจัย

8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่าง บ้าน โรงเรียนชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม และเป็นตัวนำในการความเจริญมาสู่ชุมชนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับสถาบันอื่นในชุมชนเป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน และเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา คือ การศึกษาสำรวจความต้องการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน การจัดการให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการ การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคลครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

สภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ลักษณะในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีขอบข่ายงาน 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนาระบบการเรียนรู้อ 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนรู้อ 4) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้อ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนเฉลี่ย การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตีส ้นพื้นฐาน (Ordination National Educational Test, O- NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2549 และ 2550

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด หมายถึง โรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ที่ได้ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตีส ้นพื้นฐาน (Ordination National Educational Test ,O- NET) ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นปีที่ 3) เฉลี่ย ภายในระยะเวลา 2 ปี คือ ปี 2549 และ 2550 สูงสุด 3 อันดับแรก เมื่อนำผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตีส ้นพื้นฐาน (Ordination National Educational Test ,O - NET) ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นปีที่ 3) ของทุกโรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มาหาค่าเฉลี่ยและจัดอันดับพบว่า โรงเรียนที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก โรงเรียนโรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัยพิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม

ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน ประจำปีการศึกษา 2551 ในโรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย พิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม ทุกคน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นปีที่ 3) ที่กำลังศึกษา ในปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย พิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม

ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนที่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6(ช่วงชั้นที่ 4
ชั้นปีที่ 3) ที่กำลังศึกษา ในปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย พิชณุโลก
โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม